

JOHANNES DIE DOPER. II.

Sy Prediking en Doop.

In die vorige artikel is getrag om belyning te gee aan hierdie groot gestalte aan die wending van die eeue, deur Christus genoem die grootste van alle mensekinders. In wat volg word dieselfde gedoen met betrekking tot sy optrede. Vanweë die bondigheid van die beskrywing wat ons hiervan besit, moet ook hier met groot noukeurigheid ag gegee word op elke besonderheid. Die kenmerkende van sy optrede was dat hy gedoop het, vandaar sy naam Johannes die Doper. So staan hy bekend by die evangeliste (Matt. 3:1), by die mense van sy tyd (Matt. 16:14; Mark. 6:14,24), by Jesus self (Luk.

7:33), en tot vandag toe. Hy was die eerste wat die doop bedien het. Die doop is afkomstig van Johannes, want die Christelike doop is niks anders nie as die doop van Johannes, soos verderaan sal blyk. Johannes staan by die aanvang van die Christelike jaartelling en ook by die aanvang van die kerk. Die grondlyn van die kerk is die doop. Daardeur word die lyn getrek tussen kerk en wat nie-kerk is. Ook die lyn tussen kerk en sekte. Die doop is een (Ef. 4:5), van Johannes af. Vanuit Johannes kry ons 'n blik op die eenheid en universaliteit van die kerk deur die eeue. By al wat skei bind die doop nog

saam, ook Rooms-Katolisisme en Protestantisme, wat ten minste nog mekaar se doop erken. By die betekenisvolle daarvan dat Johannes die Doper is, moet egter nie verby gesien word dat hy ook Prediker is nie. Hoewel alles behalwe bykomstig is die doop tog bykomend by die prediking as sigbare prediking (teken) en bekragtiging daarvan (seël).

Die prediking van Johannes die Doper word deur Matthéüs saamgevat in enkele woorde: „Bekeer julle, want die koninkryk van die hemele het naby gekom” (3:2). Dit is so sterk saamgevat dat dit dreig om op te gaan in algemeenheid. Dit is ook gekenmerk deur die onbepaaldheid daarvan. Tog is hier 'n duidelike lyn, daarin dat dit gerig is tot die volk Israel. Maar dan: die volk sonder meer, sonder uitsondering, owerheid en onderdaan (vgl. Miga 3:9), Hoëpriester, priester, volk, fariseër, skrifgeleerde, tollenaar en sondaar. Die prediking word as 't ware bepaal deur die onbepaaldheid daarvan en ontleen daaraan sy krag. Dieselfde geld ook die afwesigheid van enige nadere bepaling by „bekeer”. Dit beteken: in alle opsigte. Bekering (Gr. *metánoia*) gaan na die wortel, die uitgang van die lewe”. Dit beteken algehele omsetting (*metá-*) van doen en van denke, maar veral van gesindheid, van gees (*noûs*). So moet die twee woorde „Bekeer julle” gelees word. Dit beteken: Alles verkeerd — almal is verkeerd, die skrifgeleerde en fariseër ingesluit met hulle wetsverklaring en wetsvolbrenging en al, want die gees (*noûs*) daarvan is verkeerd. Dit is 'n

roep tot elke mens, 'n beroep op die hele mens.

Tog word die bekering deur Johannes self nader verklaar, naamlik toe hy daaromtrent ondervra is deur verskillende volksgroepe, die skare (die gewone volk), die tollenaars en die soldate (Luk. 3:10-14). Die antwoord van Johannes wat so weinigseggend lyk: meedeling van een kledingstuk, die tollenaar wat hom streng sal hou aan sy voorskrif, 'n soldaat wat nie die wapen moet gebruik vir eie voordeel nie — sê in die weinige woorde tog weer alles. Hierdie eenvoudige woorde kom neer op liefde, waarin die vervulling van die hele wet geleë is. By die twee kledingstukke gaan dit nie om die afgee van die helfte nie, maar om meedeling aan die wat nie het nie. Met hierdie eenvoudige prediking het Johannes nog alles te sê aan alle mense, ook van ons tyd en sy probleme, wat saamtrek in hierdie eeu. Verder is van belang dat hy nie aan die tollenaar en selfs aan die soldaat die eis gestel het, om hulle beroep te laat vaar nie. In die optrede van Johannes en in die koninkryk wat hy predik was daar niks revolusionêrs nie. Dit is geen omsetting van lewensvorme nie, maar van die sedelike subjek. Dit gaan nie om verandering van stelsels en uiterlike omstandighede nie, maar van die hart (*metánoia*).

Die oproep tot bekering word daardeur gemotiveer dat „die koninkryk van die hemele naby gekom het”. Ook hier laat die prediking veel in die onsekere. Dit sê niks aangaande die Koninkryk van die Hemele nie. Maar, by wat dit nie sê aangaande die Koninkryk van die Hemele nie, sê dit wel dit, dat diegene

tot wie hy gespreek het, geweet het wat die koninkryk van die hemele is. Hulle het dit geweet op grond van die Ou Testament. Wil ons dus weet wat die Koninkryk van die Hemele is, dan is ons met die eerste hoorders aangewese op die Ou Testament. Die hele Ou Testament trek saam in hierdie prediking van Johannes. Dit is 'n samevatting van die Wet en die Profete. Die afwesigheid van 'n nadere uiteensetting sê ook nog dit, dat Johannes nie met 'n nuwe idee aangaande die Koninkryk van die Hemele gekom het nie, maar met die gewone, Ou Testamentiese. Hy het die lyn slegs deurgetrek. In hom word die Ou -en Nieu-Testamentiese Openbaring saamgebind.

Die krag van die prediking van Johannes is nie geleë in wát die Koninkryk is nie, maar daarin, dát die Koninkryk dáár is. Dit was die nuwe openbaring van Johannes, die ongehoorde in sy prediking, waardeur dit onderskei word van al die profete vóór hom (Matt. 11:13). Hiermee motiveer hy die bekering. Die bekering word gegrond op die nabyheid van die Koninkryk. Ook dit was nuut. Die gangbare mening (Skrifgeleerdheid) was, omgekeerd, dat die koms van die Koninkryk gegrond is op bekering. As die hele volk dit sover sou bring om een Sabbat te hou volgens die voorskrifte (waarop die hele wetsvervulling eintlik neerkom), dan kom die Koninkryk. Dat die Koninkryk wegbly is te wyte aan die „skare wat die wet nie ken nie”. Vandaar die diepe veragting waarmee op hulle neergesien word. Die prediking van Johannes is andersom: Die Koninkryk kom ongeag die bekering

van die volk. God het mag om uit klippe kinders vir Abraham op te wek (Matt. 3:9). Bekering is noodsaaklik vir die toetrede tot die Koninkryk wat kom en nie vir die koms van die Koninkryk nie. Dit sny die gedagte af dat die volk bepalend is vir die Koninkryk. Die Koninkryk is bepalend vir die volk. Dit sny ook diep in die gangbare mening in. Hierdie hele denkwyse was verkeerd. Daar moes omsetting wees ook in die denkwyse (metá-noia). Met hierdie prediking gaan Johannes in teen die legalisering en nasionalisering van die godsdiens.

Hoewel alle nadruk in die prediking daarop val dat die Koninkryk van die Hemele daar is en nie op wat die Koninkryk is nie, tog het hy ons nie in die onsekere gelaat omtrent wat die Koninkryk is nie, in enkele woorde en baie konkreet. Die Koninkryk van die Hemele is nie 'n idee, of 'n ideaal wat verwesenlik moet word nie, maar dit is daar in 'n Persoon: Hy wat agter Johannes kom en wat groter is as hy. Die Koninkryk van die Hemele is daar in Christus, wat kom om die oordeel te voltrek deur ook in Israel die koring van die kaf te skei, die onvrugbare bome uit die boord te verwyder en kom doop met die Heilige Gees en met vuur (Matt. 3:10-12). Hier raak die Christelike doop en die van Johannes mekaar. Die doop van Johannes is dieselfde as die Christelike. Die enigste verskil is dat die doop van Johannes vooruitsien op die Heilige Gees wat nog sal kom, terwyl die Christelike doop terug sien op die Heilige Gees wat gekom het, maar met die doop van Johannes sien die Christelike ook nog vooruit op

die vuurdoop, by die Wederkoms van Christus. Johannes sien die tweërlei koms van die Koninkryk soos twee berg-toppe ineen.

Johannes predik ook die weg van verlossing. Volgens die Lofsang van Sagarias bestaan sy eintlike roeping daarin dat hy sou kom bekend maak wat verlossing is en ook wat die weg van verlossing is (Luk. 1:77). Verlossing bestaan nie in verlossing van die Romeinse heerskappy nie, maar van sonde en dood, die heerskappy van Satan. Die weg van verlossing is nie die van wetsvervulling nie maar van skuldvergifnis. Lukas en Markus vat hierdie prediking van Johannes daarin saam dat hy „die doop van bekering tot vergifnis van sondes” gepredik het (Mark. 1:4; Luk. 3:3). Hierdie swaar saamgedronge uitdrukking beteken, dat Johannes in die doop (ook simbolies) die vergifnis van sondes predik en dit ook daardeur verseker in die Naam van God, in wie se Naam hy dit predik. Ook, dat aan die doop bekering verbonde is, soos blyk uit die verbinding „doop van bekering”. Dit beteken dat skuldvergifnis in die doop toegesê word aan die wat hulle skuld bely (Matt. 3:6), en dat die doop hulle verplig tot voortdurende bekering (Matt. 3:11).

Die gestalte van Johannes die Doper staan aan die wending van die eeue.

Hy lei die nuwe tyd in. Hy staan ook by die oorgang van die Ou- en die Nieu-Testamentiese Kerk. Hy trek die eerste lyn van die kerk. Dit geskied deur die doop wat die besnydenis kom vervang as teken en seël van die Verbondsvolk. Hierdie lyn word getrek binne die volk Israel. Van belang is om daarop te let dat die lyn so getrek word dat die wat buite val die kaf is en die bome wat uit die boord verwyder word en die wat binne is die eintlike voortsetting is van die volk. Dit is fundamenteel vir die verhouding van kerk en volk ten opsigte van elke volk of nasie. Hierdie lyn gaan van Johannes af deur die Nuwe Testament. Hier kan slegs gewys word op die doopbevel, Matt. 28:19, waar met alle nasies moet gebeur, wat met Israel gebeur het, en op Openb. 21:24 (vgl. 7:9), waar dit van al die nasies heet dat hulle saam met Israel hul plek sal inneem in die Koninkryk van God op die nuwe aarde in ooreenstemming met die belofte aan Abraham, Gen. 22:18, die vader van 'n menigte van nasies, Gen. 17:5.

Vanuit Johannes die Doper val daar belangrike lig op die probleem Israel en Kerk en in verband hiermee op die verhouding van Kerk en Volk in die algemeen.

W. J. SNYMAN.